

С Т А Н О В И Щ Е
на Фондация „Център за правна помощ-Глас в България“
относно проект на Закон за международната закрила

Становището на Център за правна помощ „Глас в България“ (ЦПП) е против приемането на представения законопроект в неговата цялост. Публикуваният проект на „Закон за международната закрила“ (ЗМЗ) изисква изцяло нова преработка поради следните съображения:

I. Общи положения

1. Избраната законодателна техника на изцяло препращащи норми към текстове в Пакта за миграция и убежище, използвани масово, а не по изключение, е в нарушение на разпоредбата на чл. 39, ал. 1 от Указа за прилагане на Закона за нормативните актове (ДВ, бр. 39 от 21 май 1974 г., УПЗНА), както и на разпоредбата на чл. 38 от УПЗНА. Законопроектът се характеризира с фрагментирана структура, основана на постоянни препратки към приложимите регламенти и директиви на ЕС както и копиране на цели текстове от тях. Тези структурни дефицити са сериозна предпоставка за цялостно блокиране на системата за международна закрила.
2. В законопроекта липсва ясно и последователно разграничение между различните видове процедури – процедура на границата, обща процедура за международна закрила и ускорена процедура. Липсват и определения на отделните видове международна закрила съгласно Конвенцията за бежанците като бежански статут и субсидиарна закрила, които не са изрично уредени в законопроекта като обхват и съдържание. Предложените разпоредби създават предпоставки за възникване на конфликт в правомощията между отделните компетентни органи, включително чрез дублиране на правомощия между Агенцията за международна закрила и органите, компетентни по Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ).
3. ЦПП поддържа позиция си, изразена многократно спрямо новия Пакт на ЕС, срещу въвеждането на презумпцията за невлизане в страната, която представлява дерогация от основните принципи за достъп до територия и достъп до процедура за международна закрила. Прилагането на тази презумпция не само по време на скрининг, но и в рамките на нововъведените процедури на границата, на практика неутрализира правата и гаранциите, произтичащи от принципа за достъп до територия. Още по-притеснително е разпространето на презумпцията и спрямо особено уязвими лица, като деца, включително непридружени непълнолетни, което

води до сериозно ограничаване на техни основни права и гаранции. Фактът, че този законопроект постоянно препраща към текстове от Пакта, илюстрира проблематичния характер на редица приципи, заложи в самия Пакт.

4. Предвижда се фактическо обръщане на основната презумпция – от лица, търсещи международна закрила до доказване на противното, към третиране като т. н. (икономически) мигранти до доказване на противното. Подобен подход противоречи на утвърдените международни стандарти и подкопава правото на ефективен достъп до процедура за закрила.

5. Предложеният законопроект демонстрира съществено неразбиране на правната същност на административното задържане като най-тежката принудителна административна мярка, която има ефекта на лишаване от свобода и като такава следва да се прилага единствено в краен случай. Произволното смесване на наказателен с административноправен режим за задържане е в нарушение на гаранциите срещу произволно лишаване от свобода, включително установени в чл. 5 от Европейската конвенция за правата на човека.

Вместо това, законопроектът създава предпоставки за произволно и прекомерно прилагане на задържането, като концентрира широки правомощия в административния орган за налагане на мярката на различни основания. Особено обезпокоителна е предвидената възможност основанията за задържане да се прилагат кумулативно или алтернативно, което създава сериозен риск от правна несигурност и фактическо произволно удължаване на задържането. Предвижда се значително увеличаване на прилагането на задържане – задържане по време на скрининг, задържане по време на процедурата на границата, както и имиграционно задържане, без да е налице ясно разграничение между отделните правни основания. В резултат на това се създава реален риск задържането да се използва системно като правило, а не като крайна мярка по изключение.

6. В законопроекта липсват реални и работещи модели за алтернативи на задържането, които биха могли да адресират системните проблеми. Въпреки натрупаната през годините практика, при която значителен брой чуждестранни лица не могат да бъдат върнати в държавите си на произход или в трета държава по обективни причини, което поставя самата администрация в състояние на продължителна институционална безизходица, настоящият законопроект не предлага нови или иновативни решения на тези системни проблеми. От години неправителственият сектор последователно призовава за въвеждане на алтернативни на задържането мерки, включително под формата на настаняване в общността. Пример за утвърдена международна практика в тази насока е т.нар. модел за оценка и настаняване в общността (Community Assessment and Placement – CAP), който представлява

инструмент за правителствата, гражданското общество и други заинтересовани страни за изграждане на системи, гарантиращи, че имиграционното задържане се прилага единствено като крайна мярка.

7. Категорично се противопоставяме на прилагане на каквато и да е форма на задържане спрямо деца, включително непридружени непълнолетни като особено уязвима група. Обезпокоителни са практиките на задържане на непридружени непълнолетни в ПЗТ на основание заплахата за националната сигурност, представляващо тежко нарушение на основните права и гаранции за децата. Непридружени непълнолетни следва да имат безусловен достъп до общата процедура за международна закрила без спрямо тях да се прилагат гранични или ускорени процедури. Още повече в законопроекта де факто произволно се занижава възрастовия критерий за носене на административна отговорност от непълнолетни лица.
8. Като цяло законопроектът концентрира прекомерни правомощия на административните органи, без ясна конкретизация на критериите за упражняването им и без ефективни механизми за контрол. Това създава предпоставки за административен произвол. Допълнително се създават условия за институционално капсулиране на системата за убежище без възможност за външен обективен мониторинг. Предложените концепции са изключително бюрократично усложнени и непрозрачни, което прави ориентирането на кандидатите за закрила относно техните права и задължения практически трудно или невъзможно.
9. Законопроектът не адресира по същество утвърдената в България системна политика, често определяна като „стратегия на нулева интеграция“. Вместо цялостна и последователна интеграционна рамка, в него се залага на ограничени и формални мерки, като информационни сесии, които по своята същност не могат да заместят реални, устойчиви и държавно подкрепени програми за интеграция. Практиката показва, че интеграционно подпомагане се осъществява предимно от неправителствения сектор.

Ефективната интеграционна политика предполага осигуряване на реален достъп до пазара на труда, до образователната система и до системно езиково обучение – елементи, които отсъстват или са сведени до декларативни разпоредби в законопроекта.

До настоящия момент България възприема ролята си преимуществено като транзитна държава, като това разбиране често служи като претекст за липсата на инвестиции в работещи интеграционни механизми. Показателен пример за неефективна и безрезултатна интеграционна политика е практиката с т.нар. интеграционни споразумения с общините, която не доведе до създаването на устойчиви местни модели за интеграция. В контекста на новите европейски

миграционни политики от България ще се изисква не само охрана на външните граници, но и развитие на политики, отговарящи на реалността на държава, която неизбежно функционира и като имиграционна страна.

10. Законопроектът не адресира ситуацията на недокументирани дългосрочно пребиваващи мигранти. В мотивите към проекта се отбелязва: „Наред с правото си да подадат последваща молба за международна закрила гражданите на третите държави и лицата без гражданство ще разполагат и с друга законова възможност, а именно да изразят воля спрямо тях да бъде приложена национална процедура за предоставяне на убежище или да се ползват от режима по чл. 28а от Закона за чужденците в Република България относно правото на пребиваване по хуманитарни причини“. Реалността обаче показва, че до настоящия момент разпоредбата на чл. 28а ЗЧРБ е приложена в единични случаи и изключително ограничено. Още повече разпоредбата се отнася за лица, ненъвършили пълнолетие. По този начин законопроектът не адресира ситуацията на множество граждани на трети страни, които не могат да бъдат върнати по обективни причини, но същевременно пребивават продължително време на територията на страната в недокументирана ситуация. От години неправителственият сектор последователно настоява за въвеждането на законови алтернативни механизми за регуларизация на лица в недокументирана ситуация, основани на принципа на фактическа интеграция в българското общество, включително продължителност на пребиваване, социални връзки и участие в икономическия и обществения живот.
11. Същевременно с настоящия законопроект се въвеждат допълнителни бюрократични изисквания за работодателите при наемането на кандидати за международна закрила, включително задължително съгласуване с Агенцията по заетостта и изискване за приоритетно наемане на български граждани, респективно на „законно пребиваващи“ граждани на трети държави. По този начин предложените разпоредби се разминават съществено с реалностите и нуждите на пазара на труда в страната. Предвид [неблагоприятната демографска ситуация](#) и [хроничния недостиг на работна ръка](#), последователно посочван от работодателските организации, законопроектът следва да отчита реалните потребности на трудовия пазар и да бъде изготвен в координация с работодателите и техните представителни асоциации.

II. Становище относно конкретни особено проблемни разпоредби в предложения законопроект

1. Относно вътрешната организация на Агенцията за международна закрила („Агенцията“)

Считаме, че предвид ключовата роля на преименуваната със законопроекта Агенцията като единствен компетентен орган за предоставяне на международна закрила, както и значението ѝ за прилагането на националната и европейската миграционна политика, особено в контекста на това, че България е държава с външна граница на ЕС, председателят на агенцията следва да бъде избран на конкурсен принцип. Провеждането на открита конкурсна процедура с публично изслушване на кандидатите и представяне на концепции за развитие и изпълнение на политики в областта на убежището би гарантирало, че назначаването на председателя представлява експертно, а не политическо решение. Подобен подход би допринесъл за прозрачност, институционална стабилност и последователност в управлението на системата за международна закрила, независимо от моментната политическа конюнктура.

2. Относно прилагането на административно задържане

Като цяло законопроектът въвежда неприемлива и недопустима концепция за прилагане на административно задържане. В настоящия си вид разпоредбата на чл. 50 ЗМЗ не отчита факта, че задържането има ефекта на лишаване от свобода и като такова следва да се прилага от административния орган единствено като крайна и изключителна мярка. Основанията, предвидени в ал. 1, т. 1–7, са формулирани по неясен и произволен начин, без да са въведени ясно определени срокове за задържане, както и задължителни условия и критерии, които органът следва да съобрази при налагането на мярката.

Считаме, че разпоредбата на ал. 2, според която основанията за задържане могат да бъдат прилагани отделно или последователно едно след друго с или без прекъсване, следва да отпадне изцяло. Възможността за кумулативно или алтернативно прилагане на задържането създава предпоставки за произволно налагане на административното задържане, фактически неограничената му продължителност, неяснота относно конкретното правно основание и очевидна непропорционалност на мярката.

Предложената ал. 3 на чл. 50 от Закона за международната закрила противоречи на действащата разпоредба на чл. 44, ал. 1 във връзка с ал. 6 от ЗЧРБ. От предложената редакция следва, че председателят на Агенцията би придобил нови правомощия за налагане на задържане, които към настоящия момент са изрично възложени на органите, определени в чл. 44, ал. 1 от ЗЧРБ, което поражда риск от нормативно противоречие и институционално дублиране на правомощия.

В настоящата редакция на ал. 4 от чл. 50 ЗМЗ се предоставят неограничени правомощия на административния орган при преценката дали кандидатът умишлено е заблудил органите за скрининг. Липсата на обективни критерии и доказателствени стандарти превръща това основание в предпоставка за административен произвол при прилагането на най-тежката принудителна мярка – административното задържане.

Предвидената възможност в настоящата редакция на ал. 6 председателят на Агенцията за международна закрила да извършва собствена преценка дали кандидатът

представлява риск за националната сигурност следва да бъде формулирана като изрично задължение. Това е особено необходимо предвид дългогодишните системни проблеми, свързани с фактическата обвързаност на решенията на Агенцията със становищата на ДАНС, които на практика често се възприемат автоматично. Тази практика системно продължаваше въпреки установената съдебна практика на Европейски съд по правата на човека срещу България, съгласно която компетентният орган, разглеждащ молбата за международна закрила, е длъжен да извърши собствена, независима и мотивирана преценка дали конкретното лице действително представлява заплаха за националната сигурност.

Поради това задължението за извършване на самостоятелна, обективна и мотивирана преценка от председателя на Агенцията следва да бъде изрично дефинирано чрез въвеждане на ясни стандарти за оценка, мотивиране и документиране на решението. В противен случай съществува сериозен риск тази преценка да остане чисто формална, особено предвид факта, че съгласно предвидената рамка в Пакта оценката на риска за националната сигурност се извършва още на предварителния етап на скрининга, в резултат на което засегнатите лица на практика няма да имат достъп до общата процедура за закрила. Също така с цел ефективен достъп до правна защита на лицата, определени като риск за националната сигурност, до мотивите на ДАНС следва да имат ефективен достъп не само председателя на Агенцията, но и процесуалните представители на засегнатите чуждестранни граждани.

Предложената редакция създава и сериозна предпоставка за неограничено по продължителност задържане на основание „заплаха за националната сигурност“, включително в ситуации, при които мотивите на ДАНС се преиздават формално. С оглед на съществуващата практика лица, задържани в ПЗТ, да не бъдат освобождавани след приключване на производството по международна закрила, е необходимо задържането на това основание да бъде стриктно регламентирано, включително чрез въвеждане на ясно определен максимален срок на задържане и ефективен съдебен контрол.

В предложените разпоредби недопустимо се смесват административният режим на задържане с наказателноправния режим на лишаване от свобода. Съгласно чл. 5б, ал. 5 се допуска, при необходимост и с решение на Министерския съвет, задържаните кандидати за международна закрила могат да бъдат настанявани в места за лишаване от свобода (затвори), чрез препращане към Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Това представлява смесване на два напълно различни по своя характер правни режима. Приравняването на кандидати за международна закрила към лица, изтърпяващи наказание лишаване от свобода, води до фактическата им криминализация. По този начин предложените разпоредби допускат произволно лишаване от свобода, тъй като позволяват кандидатите за международна закрила да бъдат задържани в места за лишаване от свобода, без спрямо тях да е установена наказателноправна отговорност.

Подобно произволно смесване на административния и наказателно-правния режим се наблюдава и в чл. 57, ал. 3 ЗМЗ, относно ограничаването на достъпа до центровете за задържане. В предложената разпоредба се възпроизвежда опит за нормализиране на практика, при която на лица без установена наказателна отговорност се налагат ефекти, характерни за наказателното право.

3. Относно концепцията за създаване на „ограничени зони за движение“

Обезпокоителни са и всевъзможните видове ограничения, които се налагат в свободното движение на търсещите закрила. Действително концепцията за създаване на „зони за движения“ не е нова и присъства в действащото законодателство. Предложените промени обаче водят до неясни критерии за определяне на тези зони, изключително трудни процедури за промяната им и де факто безконтролност на решаващите органи. Чрез въвеждането на неясни и неопределени критерии за ограничаване на движението се създава механизъм за концентрация на прекомерни правомощия в административния орган и де факто задържане. Пример за това е разпоредбата на чл. 33 ЗМЗ, при която въпреки възможността на лицата да подават искания за преразпределение и сигнали или оплаквания, де факто административният орган, който налага конкретните условия, упражнява пълен контрол върху решението по тези искания. В същото време законопроектът не предвижда реални механизми за подпомагане на кандидатите при подаването на тези сигнали или искания, което прави упражняването на правата им практически невъзможно.

Също така, разпоредбата на чл. 44 ЗМЗ относно последствията от неспазване на наложените ограничения е непропорционална и следва изцяло да отпадне. Тя предоставя на административния орган неограничени правомощия да прецени по собствено усмотрение дали молбата за закрила да се счита за мълчаливо оттеглена или да се приложи най-тежката принудителна мярка – административното задържане. Това създава сериозен риск от произволно и несъразмерно ограничаване на правата на кандидатите.

4. Относно ситуацията на деца/непридружени непълнолетни

Поддържаме последователно изразяваната от нас позиция, включително във връзка с Пакта за убежището и миграцията, че защитата на основните права и гаранции, особено по отношение на непридружените непълнолетни като особено уязвима група, изисква спазването на следните основни принципи:

- гарантиране на безусловен достъп до общата процедура за международна закрила;
- забрана за прилагане на гранични и ускорени процедури спрямо непридружени непълнолетни;

- забрана за определяне на непридружени непълнолетни като заплаха за националната сигурност;
- забрана за прилагане на задържане, включително всякакви форми на де факто задържане, спрямо непридружени непълнолетни.

Наред с учредяването на института на представител от Националното бюро за правна помощ (НБПП) се предвижда и възможност за временно представителство на непридружени непълнолетни от длъжностни лица от институцията на Омбудсмана или от социални експерти от службите за закрила на детето. Този подход обаче създава предпоставки за размиване на отговорността между различни административни звена, както и за дублиране на функции при липса на ясно определен механизъм за координация и ефективен контрол. Представителството на непридружени непълнолетни следва да бъде уредено по начин, който гарантира ясно разпределение на отговорностите, последователност в действията и възможност за обективен мониторинг и отчетност на дейността на представителите.

Предвидената в чл. 93 ЗМЗ възможност непридружени непълнолетни да подават оплакване срещу назначения им представител е формално гарантирана, но не съдържа необходимите процесуални и практически механизми, които да осигурят нейната ефективност. В разпоредбата не е ясно определено кой орган или лице следва да подпомага непридруженото дете при упражняването на това право, включително чрез предоставяне на информация, правна помощ и процесуална подкрепа.

Разпоредбата не е съобразена със спецификите и реалностите при работа с непридружени непълнолетни, които представляват особено уязвима група. На практика непридружено дете не може самостоятелно да се ориентира в процедурните възможности, нито ефективно да инициира и поддържа оплакване срещу действия или бездействие на назначения му представител. Липсата на предвиден независим механизъм за подкрепа поставя под съмнение реалната приложимост на това право и създава риск от липса на ефективна защита срещу евентуални нарушения.

Противопоставяме се категорично срещу всякакви форми на (де факто) задържане на деца/непридружени непълнолетни. Изключенията, предвидени в чл. 60 ЗМЗ следва изцяло да отпаднат. Административното задържане е най-тежката принудителна мярка с ефект на лишаване от свобода и като такава е несъвместима с най-добрия интерес на детето. Освен това в предложените разпоредби липсва яснота относно гарантирането на ефективен достъп до социални услуги, здравна грижа и образование за деца, които биха били поставени в условия на административно задържане или гранични процедури.

Разпоредбата на чл. 50, ал. 8 ЗМЗ следва да отпадне като изцяло недопустима, тъй като позволява разделянето на придружени деца от семействата им. Разделянето на деца от родителите им в рамките на административни производства, които не са свързани със защита на детето от непосредствен риск, представлява непропорционална и неоправдана намеса в семейния живот.

Не следва да бъде приета и предвидената възможност за настаняване на лица, навършили 16 години, заедно с пълнолетни кандидати. Непълнолетните, независимо от възрастта им, са носители на специална закрила и тяхното настаняване в среда с пълнолетни лица създава сериозни рискове за тяхната безопасност. Освен това подобна мярка предполага настаняване в неподходящи за тях условия.

Особено обезпокоително е въвеждането, за първи път, на възможността за електронен мониторинг като алтернативна мярка спрямо непридружени непълнолетни (чл. 51, ал. 4, т. 3). Електронният мониторинг представлява форма на контрол, която е спорна и сравнявана с ограничаване на свободата на придвижване с характера на принудителна мярка с висока степен на намеса в личната сфера. Прилагането на подобен механизъм спрямо деца е несъвместимо с принципа за най-добрия интерес на детето и води до тяхната стигматизация и третиране по начин, сходен с лица, извършили наказателни нарушения.

Противопоставяме се на предвидената забрана в чл. 208, ал. 2 ЗМЗ за събиране на семейството, когато кандидатът е подал заявление да се събере с навършили 15-годишна възраст деца, както и когато кандидатът е навършил 15-годишна възраст. Възрастовият критерий от 15 години е произволен и не е ясно въз основа на какви обективни, правни или практически съображения е въведен. Липсва обосновка защо именно тази възраст следва да бъде определяща за ограничаване на правото на семеен живот, още повече че лицата на тази възраст по закон са непълнолетни и продължават да се ползват от специална закрила.

5. Относно достъпа до (безплатна) правна помощ

В представения законопроект достъпът до (безплатна) правна помощ се институционализира изцяло по начин, който концентрира преценката относно предоставянето ѝ в административния орган. Преценката дали една жалба има реални шансове за успех – особено на втора съдебна инстанция съгласно предложението чл. 100, ал. 1, т. 2 ЗМЗ – по своята същност е въпрос, който следва да бъде оставен на съда, а не на административния орган, чието решение се оспорва. Предоставянето на подобна преценка на административния орган създава риск от ограничаване на правото на ефективно обжалване и от възникване на конфликт на интереси, при който органът, чиито актове всъщност се обжалват, на практика може да ограничи достъпа на засегнатото лице до правна защита.

Предложената разпоредба на чл. 100, ал. 3 ЗМЗ е житейски нелогична и практически неприложима, тъй като предвижда възможност кандидатът да обжалва решение, с което му е отказано предоставяне на безплатна правна помощ, без да отчита факта, че именно липсата на правна помощ прави упражняването на това право изключително затруднено или на практика невъзможно.

Предложената редакция на чл. 101 ЗМЗ поставя изцяло в преценката на административния орган, чиито актове кандидатът оспорва, правомощието да решава дали лицето следва да възстанови направените разходи за предоставената безплатна правна помощ. Подобен подход създава сериозен конфликт на интереси, тъй като органът, чието решение е предмет на съдебен контрол, получава възможност да влияе пряко върху упражняването на правото на защита чрез финансови последици за кандидата. На практика подобна разпоредба ще има възпиращ ефект върху кандидатите за международна закрила и може да ги откаже да упражнят правото си на безплатна правна помощ и на ефективно обжалване, поради реалния риск да бъдат задължени да възстановят направените разходи.

Новото законодателство следва да гарантира свободен, ефективен и своевременен достъп на организации на гражданското общество до местата за настаняване и задържане, включително до местата за провеждане на скрининг. Особено важно е този достъп да бъде гарантиран в пограничните райони, където административният капацитет за предоставяне на основни услуги е по правило ограничен. В тези условия организациите на гражданското общество изпълняват ключова роля за осигуряване на достъп до информация, правна помощ, идентифициране на уязвими лица, както и за независим неинституциализиран мониторинг на спазването на основните права и процесуалните гаранции.

6. Относно достъпа до пазара на труда и социални услуги

Предложената разпоредба на чл. 68 ЗМЗ демонстрира съществено неразбиране на ключовата роля на достъпа до пазара на труда като основен инструмент за интеграция на кандидатите, както и като ефективно средство за ограничаване на сивия сектор и предотвратяване на социалната маргинализация. Вместо това законопроекът въвежда допълнителни бюрократични усложнения и ограничения, които ще затруднят самата администрация, кандидатите за закрила както и работодателите.

Разпоредбата е изпълнена с множество противоречия. От една страна, се въвежда възможност за незабавен достъп до пазара на труда в чл. 68, ал.4 ЗМЗ, включително при „приоритетно“ разглеждане на молбата за международна закрила в „ускорена процедура“. От друга страна, в ал. 5 се предвижда ограничаване или дори отнемане на вече предоставен достъп до пазара на труда именно при разглеждане на молбата в ускорена процедура.

Законопроектът не предвижда реални и работещи механизми за улесняване на достъпа на кандидатите за международна закрила до пазара на труда, особено в условията, при които тяхната свобода на придвижване е ограничена до конкретен географски район. В практиката тези райони често се намират извън големите икономически центрове, където възможностите за заетост по принцип са ограничени. По този начин законопроекът фактически вменява на лица с ограничена свобода на

придвижване задължението да намерят работа в райони с неблагоприятна икономическа конюнктура, без да предоставя необходимите институционални механизми за подкрепа, посредничество или улесняване на този процес. В този смисъл законопроектът остава откъснат от реалностите на пазара на труда и не отчита необходимостта от създаване на ефективни и практически приложими механизми, които да подпомогнат трудовата интеграция на кандидатите за международна закрила. Вместо да предлага решения на съществуващите структурни проблеми, предложените разпоредби създават допълнителни административни и практически пречки, които могат да доведат до увеличаване на неформалната заетост, социалната изолация и зависимостта от държавна подкрепа.

Разпоредбата на чл. 68, ал. 8 ЗМЗ следва да отпадне изцяло, тъй като предложената редакция противоречи на основния принцип, че кандидатите за международна закрила, след регистрация на молбата им, са лица със законно пребиваване на територията на страната до приключване на производството. Въвеждането на допълнителни ограничения, включително изисквания за определено съотношение при наемането им, е и поредната необоснована административна тежест за работодателите, които и без това оперират в условията на сериозен недостиг на работна ръка. Вместо да насърчава законната заетост, предложената разпоредба има потенциала да възпре работодателите от наемане на кандидати за закрила и по този начин де факто да поощри заетостта в сивия сектор.

Препоръчваме при изготвяне на разпоредбите за достъпа до пазара на труда на кандидати за международна закрила авторите на законопроекта да се запознаят с икономическите анализи и обективните потребности на пазара на труда, както и с практическите предизвикателства, пред които са изправени работодателите. Препоръчваме достъпа до пазара на труда да се разглежда не като поредния бюрократизъм или израз на „силова политика за ограничаване на миграцията“, а като ключов инструмент за интеграция, икономическо участие и намаляване на сивата икономика, което е в интерес както на държавата, така и на обществото като цяло.

Обезпокоителни са и разпоредбите, които предвиждат при определени условия кандидатите да бъдат задължени да възстановят стойността на предоставените материални условия на прием, социални помощи, здравноосигурителни вноски и правна помощ. Подобни механизми създават реален риск от демотивация за започване на работа, тъй като лицата могат да се окажат в ситуация, при която упражняването на правото им на труд води до възникване на значителни финансови задължения.

III. Достъп на гражданското общество до процесите по изготвяне на настоящия законопроект

В заключение на гореизложеното, предложеният законопроект като цяло бе изготвен без пълноценно и прозрачно интегриране на гражданския сектор. Българските граждански организации основно работят на терен и изолирането им води до

Център за правна помощ
Глас в България

законотворчество, отчуждено от житейските реалности и потребности, както и до формирането на политики, неспособни да предложат решения за системни проблеми и бъдещи кризи.

18.02.2026
София

С уважение:

Диана Радославова
Управител ЦПП

